
Kilvar Kessler: krüptorahanduses peituvad suured riskid

16. jaanuar 2019

Finantsinspektsiooni juht Kilvar Kessler tunnistab, et möödunud aasta oli tema karjääri kõige raskem, kuid üldse mitte Danske skandaali tõttu. Muuhulgas hoiatab Kessler Eestis puhkenud krüptobuumi eest, millest peituvad eelkõige pettuse ja kelmuse riskid ning selle kaudu mainerisk meie riigile, kirjutab [Postimees](#).

Autor: Tairo Lutter

Kui vaadata tagasi möödunud aastale, siis kas see oli kõige keerulisem aasta?

Jah. Ma arvan küll. Paar kaasust on selle keeruliseks teinud. Üks on teada, Versobanki sulgemine. Otsus tehti märtsis, aga sellele eelnes terve pikk protseduur Euroopa Keskpangas.

Sel sajandil pole üheltki pangalt Eestis tegevusluba ära võetud. Me ei teadnud, kas ja kuidas Eesti institutsioonid on võimelised riske ära juhtima. Kogu meeskond on suhteliselt noor, vaid paar inimest mäletas eelmist tegevuslubade äravõtmist. Mina kaasa arvatud, kuigi olin siis advokaat ja aitasin Eesti Panka. Aga kõik said hakkama, treenisime päris palju – nii avalikkussuhete, hoiuste hüvitamise kui ka menetluse poolt.

Alguses oli see ka Euroopa Keskpangale uudne olukord, kus rahapesu tõkestamise reeglite rikkumise eest võetakse tegevusluba ära. Nüüd nad tulevad ja ütlevad, et päris hea oli teiega koostööd teha. Aasta ajaga on keskkond selle ümber muutunud.

Heas mõttes keeruline juhtum oli ka Luminor, millest on vähem juttu olnud. Üks väga suur pank tuli Eestisse. Meile kui järelevalvajale oli olukord uus, sest SEB ja Swedbank on suurte pangakontsernide osad, Luminor aga ei kuulu ühessegi kontserni, on iseseisev. Lisaks on tegu Balti-ülese pangaga, sealt tulevad meile ka Läti ja Leedu riskid. See seab järelevalvajale uusi ülesandeid ja nõudmisi.

Kolmas asi, mis on rohkem kommunikatsiooni teema, kuid millel on ka poliitiline mõõde, on Danske. Oleme selle ammu ära lahendanud. Kui minult oleks 2014. aasta lõpus Danske kohta küsitud, siis oleksin tõenäoliselt pidanud rääkima abstraktset juttu. See oli siis päris keeruline asi.

Teie jaoks sai Danske lõpu 2015. aastal. Samas avalikkuses lahvatas skandaal mullu. Kas ootasitegi, millal see juhtub?

Jah, 2015. aastal oli järelevalvelises mõttes peamine osa lõppenud, aga oleme öelnud, et analüüsime panga enda raportit ja nende tegevusi ning vajaduse korral teeme vastavaid otsuseid. Nii et päris lõppenud see veel ei ole.

Mulle on huvitav avalikkuse ja meedia pool. 2015. aastal oli vaikus, 2016. aastal korra oli midagi, siis hakkas 2017. aastal tulema, kui oli kaks Laundromati ning 2018. aastal läks eriliselt käima.

Versobanki kinnipanemise menetlus kestis aasta aega. Kas juhtkond lootis veel aasta jooksul, et see ei lähe läbi?

Eks alati ole mängumoment. Mõnikord on niimoodi, et infoväljad, mis avalikkusele näha ja milles järelevalve tegutseb, on erinevad. Tõenäoliselt võis juhtkond midagi loota ja mõelda. Küll aga näitasid tõendid, mis me varem kogusime, et rikkumised olid pikaajased ja olulised. Täitsa lõpus öeldi küll ka, et ollakse valmis omanikuvahetuseks, aga see oli liiga hilja. Peale rasketele rikkumistele reageerimise oli oluline anda väljapoole signaal, et selline ärimudel ei lõpe hästi.

Teise maineriski ja muli juurde minnes... Viimasel ajal on Eestis registreeritud tuhatkond krüptofirmat. Kas neis on ka mingid ohud?

Krüptorahandus on väga suur riskikoht. Eelkõige pettuse ja kelmuse riskid ning selle kaudu mainerisk Eestile.

Kui inimestele on lubatud mingeid asju, nad on saanud selle tõenduseks krüptoraha ehk elektriimpulsse ning selle vastu päris raha ära andnud, aga pärast selgub, et asjad ei olegi nii ega saagi nii olema, siis jõuabki kätte maineriski realiseerumine. Loodan, et nii ei lähe.

Meil on tunne, et krüptosfääris on sees kelmuslikku elementi. See on teema, millega tegeleme peaaegu iga päev. See on reguleerimata turg.

Kui sirvida finantsinspektsiooni kodulehte, siis torkab silma, et seal leidub päris palju hoiatusi. Kas nende arv on viimasel ajal kasvanud ning kas see on kuidagi seotud kasvava majandusega? Kas on tekkinud ratsa rikkaks saamise mentaliteet?

Absoluutselt, seda on selgelt tunda. Hoiatused tulevad väliskolleeegidelt ka, aga Eesti omad on samuti kasvanud.

Kui inimestel tekib rohkem raha ja intressikeskkond on soodne, pangas on nullintress, siis tahad hakata vaatama, kus saab paremini teenida. Ja kui leiadki koha, kus oled rikas mees n-ö mitte midagi tehes, siis on hea tunne ning räägid sellest oma sõpradele. Teised mõtlevad ka, ja nii see kerib.

Majandustõusudes tekib juurde igasuguseid kelme, kes pakuvad inimestele kenasid asju ning inimesed lähevad segadusse. Ja mitte ainult kelme, vaid ka leebema regulatsiooniga tegevusi, nagu näiteks hoiu-laenuühistud.

Nende regulatsioon on leebem, nad ei kuulu hoiuste tagamise süsteemi ning sedavõrd on nende kulud madalamad ja nad suudavad kõrgemat intressi maksta. On arutatud, kas neid kaasata osaliselt või täielikult finantsjärelevalve alla. Oleme selleks valmis, aga see maksaks neile raha. Kokkuvõttes on see poliitiline otsus.

Palju raha ongi liikunud kohtadesse, mis pole järelevalve all, näiteks ühisrahastus. Kas see on pigem probleem või võimalus?

Pangandusele on istutatud selga päris korralik regulatsioon, aga raha puhul tahavad nõudlus ja pakkumine kokku saada. Juhtub see, et pikaajaline raha – elukindlustus ja pensionifondid – teeb

endale krediidiandjad. Laenavad raha nendele välja, sest neile on regulatsioonid kergemad. Niiviisi tekib panganduse kõrvale sisuliselt teine, nagu ka hoiu-laenuühistute puhul.

Reguleerimise probleem ongi see, et kui arvad, et kruvid õigusnormidega probleemi ära, lööb uus välja ning püütakse omakorda seda reguleerida. Ja nii see käib ringiratast. Kas see on halb või hea? See on niivõrd filosoofiline küsimus, et mul on raske vastata. Näiteks ülereguleerituse tõttu osa loomingulisi inimesi lahkub pangandusest, aga teisalt leiavad nad rakendust teistes sektorites.

Mis seis on Eesti inimeste rahatarkusega? Kas nad on praeguses majandusolukorras end lõdvemaks lasknud või vastupidi, targemaks saanud?

Aeg-ajalt on tehtud uuringuid. Eestlased on hästi tublid ja eriti noored teavad asjadest. Aga arvan, et tarkusega on niimoodi, et seda tumestab ahnus. Kui haritud ja targal inimesel hakkab raha lihtsalt kasvama, siis kipub ka tema unustama kriitilised küsimused, miks see nii on ja kas see ka homme nii jätkub.

Eesti börs on väga väike ja vähelikviidne. Ometi sai novembri viimasel päeval karistada väärteo korras turumanipulatsiooniga tegelenud Juri. Kui palju pöörate börsile tähelepanu ja kui suured on need probleemid?

Börs on niivõrd reguleeritud, et kui tahad ettevõtteks sealt raha tõsta, siis pead palju pabereid täitma ning ka hiljem tekib kulu, sest pead olema üsna avatud. Ja nii tekib küsimus, kas see tasub ära. Eriti Eesti ettevõtete suurust vaadates. Näiteks Eestis tundub Swedbank hästi suur olevat, aga euroalal on ta väike või keskmise suurusega pank. Kuigi Eesti börs on väike, on samas reeglid ning reeglite rikkujatega tuleb tegelda.

**Artikkel ilmus 5. jaanuaril 2019 [Postimehes](#).*

Kilvar Kessler